

УДК 316.324.8:004(477)

Шемчук В. В. – кандидат юридичних наук, заступник голови
Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, м. Київ

Конституційно-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні

Проаналізовано конституційно-правові засади становлення та розвитку інформаційного суспільства. Висвітлено погляди науковців щодо сутності цієї категорії, її співвідношення з національним інформаційним простором, глобальним інформаційним простором, інформаційною цивілізацією. Констатовано наявність об'єктивних умов чи підстав існування інформаційного суспільства (організаційних, економічних, технологічних, правових). Останні охоплюють закони й інші нормативно-правові акти, що регламентують права людини на інформацію, доступ до публічної інформації, інформаційних ресурсів, технологій, телекомунікацій, захист інтелектуальної власності, недоторканність особистого життя, свободу слова, інформаційну безпеку тощо. Безпосередньо в тексті Конституції України про інформаційне суспільство майже не йдеться. Натомість, відповідно до ст. 17 Основного Закону, «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу». Згідно з іншими положеннями Конституції України (ст. 32, 34, 50), кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на власний вибір; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Проаналізовано норми національного законодавства, що закріплюють і деталізують конституційні положення в цій сфері. Неоднозначним є питання відповідності конституційно-правового забезпечення інформаційного суспільства чинним міжнародно-правовим стандартам, зобов'язанням України в цій сфері. Вивчення конституційно-правових засад інформаційного суспільства в Україні демонструє їх вузьке розуміння, обмежене рамками прав і свобод, що реалізується через засоби масової інформації, відкритість органів влади, доступ до публічної інформації. Лише протягом останніх років законодавці почали приділяти увагу інформаційній безпеці, кібербезпеці. В умовах сьогодення варто акцентувати на державній інформаційній політиці, інформаційному суверенітеті, національному інформаційному просторі, національному інформаційному правопорядку. Ці категорії також потребують належного конституційно-правового забезпечення.

Ключові слова: інформаційне суспільство; конституційні засади; правова основа; інформаційно-комунікаційні технології; інформаційний суверенітет; інформаційний простір.

Постановка проблеми. У наукових дослідженнях останніх років активно використовують такі категорії, як «інформаційне суспільство», «глобальне інформаційне суспільство»,

«інформаційна цивілізація», «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційний суверенітет», «інформаційна безпека», «державна інформаційна політика», «інформаційний простір» тощо. Також прийнято низку відповідних нормативно-правових актів на підставі чинних міжнародно-правових актів у цій галузі, національних пріоритетів, потреб людини та громадянина в інформаційній сфері.

Водночас актуальним є аналіз власне конституційних засад, конституційно-правового регулювання передусім інформаційного суспільства. Вони становлять основу іншого прикладного галузевого правового регулювання інформаційного суспільства, його інститутів, шляхів розвитку в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні теоретико-методологічні, історичні й інші аспекти становлення та розвитку інформаційного суспільства висвітлювали у своїх працях такі вчені: В. Гавловський, І. Забара, М. Ігараші, Р. Калюжний, Н. Камінська, Дз. Камішіма, Л. Карвалікс, О. Кирилюк, В. Кір'ян, К. Курокава, А. Марущак, А. Пазюк, В. Пікард, І. Сопілко, В. Цимбалюк, Т. Умесао та ін. Водночас подеколи ототожнюють інформаційне суспільство й інформаційний простір, інформаційну цивілізацію, а також інші суміжні поняття. Нормативно-правова база становить предмет вивчення правового підґрунтя інформаційного суспільства в адміністративному й міжнародному праві.

З огляду на це, **метою статті** є дослідження сутності інформаційного суспільства, його характеристик у контексті аналізу різних концептуальних підходів, теорій, а також конституційно-правових засад регулювання інформаційного суспільства й інформаційної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Оптимальним є тлумачення інформаційного суспільства як узагальненої категорії суспільних трансформацій у постіндустріальну епоху. Саме так послідовно та логічно цю позицію обстоює Л. Карвалікс, зауважуючи, що наприкінці ХХ ст. концепція інформаційного суспільства стала загальноновживаним терміном у словниках із соціології, політичних і бізнесових колах, друкованих й електронних мас-медіа [1].

Не цілком можна поділяти позицію японських засновників концепції інформаційного суспільства початку 1960-х років (М. Ігараші, Дз. Камішіма, К. Курокава, Т. Умесао), сформульовану в першому словнику інформаційних суспільств. Зокрема, там бракує комплексного тлумачення інформаційного суспільства, що протягом тривалого часу пов'язували лише з рівнем розвитку

техніки, обмежуючись заходами лібералізації телекомунікаційної сфери [2].

Інформаційне суспільство – це суспільство, у якому діяльність людей ґрунтується на використанні послуг, що надають за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку. Державі належить провідна роль у становленні інформаційного суспільства, координації діяльності різних його суб'єктів. Вона сприяє інтеграції людей у нову інформаційно-технологічну спільноту, розвитку галузей інформаційної індустрії, забезпеченню прогресу демократії, дотриманню прав людини та громадянина в цих умовах [3].

У широкому значенні інформаційне суспільство – складова громадянського суспільства, що функціонує в межах єдиного інформаційно-комунікаційного простору, у якому домінують нові технологічні засади, що передбачають масове використання перспективних інформаційних технологій, засобів комп'ютерної техніки, телекомунікацій; створено якісно новий розвинений ринок знань та інформації як визначальних чинників виробництва; розроблено систему державних гарантій, передусім правових і безпекових, реалізації інформаційних прав і свобод людини, зокрема прав на безпечне вільне отримання, поширення та використання інформації [4].

З метою ґрунтовного висвітлення змісту концепцій інформаційного суспільства необхідно комплексно дослідити різноманітні аспекти цього поняття, а з огляду на його багатозначність – теорії, погляди представників різних галузей сучасної науки.

Водночас термін «інформаційна цивілізація» відображає рівень розвитку суспільства на конкретному етапі, зокрема роль інформації в його житті та рівень інформаційної культури. Розрізняють такі види інформаційної цивілізації: 1) глобальна; 2) локальна (регіональна) [5].

Узагальнювальною категорією в сучасних умовах інформаційного суспільства є теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, у якій інформацію та знання продукують у єдиному інформаційному просторі [3].

За будь-яких обставин державі належить провідна роль у формуванні інформаційного суспільства, що координує діяльність різних суб'єктів суспільства в процесі його становлення, сприяє інтеграції людей у нове інформаційно-технологічне оточення,

розвитку галузей інформаційної індустрії, забезпеченню прогресу демократії, дотриманню прав особи в умовах інформаційного суспільства. Інформаційна взаємодія держави, суспільства й особистості є найбільш оптимальною за умови використання інформаційних і телекомунікаційних технологій, що спрямовано на підвищення загальної ефективності діяльності державного механізму, створення інформаційно відкритого суспільства, розвитку інститутів демократії.

Зазначене передбачає наявність принаймні об'єктивних умов чи підстав існування інформаційного суспільства:

- організаційних,
- економічних;
- технологічних;
- правових.

У контексті статті висвітлено сутність лише правових засад інформаційного суспільства, що охоплюють закони й інші нормативно-правові акти, які регламентують права людини на інформацію, доступ до публічної інформації, інформаційних ресурсів, технологій, телекомунікацій, захист інтелектуальної власності, недоторканність особистого життя, свободу слова, інформаційну безпеку тощо.

У процесі вивчення конституційно-правових засад регулювання інформаційного суспільства постають певні труднощі, пов'язані, насамперед, із тим, що на рівні Конституції України майже не йдеться про інформаційне суспільство. Натомість, відповідно до положень ст. 17 Основного Закону, «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [6].

В інших положеннях Конституції України (ст. 32, 34, 50) передбачено, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на власний вибір. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [6].

Серед норм національного права та законодавства, що закріплюють і деталізують конституційні положення в окресленій сфері, слід виокремити норми, які містяться в таких законах: «Про суспільне телебачення і радіомовлення України» від

17 квітня 2014 року, «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року, «Про відкритість використання публічних коштів» від 11 лютого 2015 року, «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року, «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 року, «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року, «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 року, «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року тощо.

У законодавчих актах України та законопроектах, що знаходяться на розгляді Верховної Ради України, стосовно інформаційного суверенітету містяться правові норми, які різняться і за змістом, і за напрямками діяльності.

Закон України «Про інформацію» в редакції від 1992 року встановлював, що національні інформаційні ресурси є основою інформаційного суверенітету; держава самостійно формує інформаційні ресурси на своїй території та вільно розпоряджається ними, за винятком випадків, передбачених законами й міжнародними договорами; інформаційний суверенітет України забезпечується: виключним правом власності на інформаційні ресурси, що формуються за рахунок коштів державного бюджету; створенням національних систем інформації; встановленням режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України; використанням інформаційних ресурсів на підставі рівноправного співробітництва з іншими державами [7].

Слід акцентувати увагу на спеціальних актах національного законодавства, які безпосередньо стосуються розвитку інформаційного суспільства. Зокрема, це Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V [8], відповідно до якого одним з визначальних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у якому кожен міг би створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині цілком реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку та підвищуючи якість життя. Уже сформовано певні правові засади

побудови інформаційного суспільства: прийнято низку нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, упровадження електронного документообігу, захисту інформації.

Основним завданням розвитку інформаційного суспільства в Україні є сприяння кожній людині на засадах широкого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можливостей створювати інформацію і знання, користуватися й обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, цілком реалізуючи свій потенціал, підвищуючи якість життя, сприяючи сталому розвитку країни на підставі цілей і принципів, проголошених Організацією Об'єднаних Націй, Декларації принципів та Плану дій, напрацьованих на зустрічах на вищому міжнародному рівні з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003; Туніс, 2005) та Постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 1 грудня 2005 року.

Згідно з Основними засадами, розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя й діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування визнано одним із пріоритетних напрямів державної політики.

Організаційно-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні охоплюють: інституційне, організаційне та ресурсне забезпечення; відповідні об'єднання громадян; механізми інтеграції України у світовий інформаційний простір, реалізації Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки. З-поміж очікуваних результатів упровадження Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки було визначено забезпечення позитивних змін у життєдіяльності суспільства й людини, а саме: підвищити рівень захисту прав і свобод людини та її добробуту, активізувати участь громадян в управлінні державою, сприяти розвитку демократії; підвищити конкурентоспроможність України, ефективність державного управління, продуктивність праці в усіх сферах економіки, рівень інформаційної безпеки людини, суспільства, держави, ступінь розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, зокрема українського сегменту Інтернету; забезпечити перехід економіки до моделі науково-технічного й

інноваційного розвитку, збільшити частку наукомісткої продукції, сприяти належній якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я шляхом упровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій; розширити можливості людини отримувати доступ до національних і світових інформаційних електронних ресурсів; створити нові робочі місця, поліпшити умови роботи і життя людини; поглибити запровадження нормативно-правових засад інформаційного суспільства [8].

На жаль, складно однозначно визначити, чи вдалося досягти очікуваних результатів, попри те, що минуло вже три роки.

Проаналізований Закон став правовим підґрунтям розроблення та реалізації *Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні*, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р. Стратегія визначає мету, базові принципи, пріоритетні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи й механізм реалізації цієї Стратегії в контексті сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року [9].

На наше переконання, ця Стратегія впровадила в обіг якісно нові терміни, з-поміж яких: електронна демократія (е-демократія); електронна економіка (е-економіка); електронна комерція (е-комерція); електронна послуга (е-послуга); електронна культура (е-культура); електронна освіта (е-освіта); електронна медицина (е-медицина); інформаційна інфраструктура; інформаційний ресурс – систематизована інформація або знання, що мають цінність у певній предметній галузі. Національна інформаційна сфера знаходиться на етапі активного становлення, гармонійного долучення до глобального світового інформаційного простору та є основою розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Суттєвими є результати розвитку інформаційного суспільства на регіональному та місцевому рівнях, зокрема в Дніпропетровській та Одеській областях, містах Вінниці, Львові, Славутічі [9]. Водночас рівень розбудови інформаційного суспільства в Україні не відповідає потенціалу та можливостям держави. Низка чинників призвели до гальмування розвитку інформаційного суспільства в Україні, до яких належать: брак дієвого механізму виконання завдань розвитку інформаційного суспільства; економічна криза, що спричинила скорочення обсягу фінансування робіт у межах виконання Національної програми інформатизації; розширення кола

проблем і ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою; нерозроблення процедури створення та розвитку інформаційно-телекомунікаційних систем, у яких опрацьовують інформацію, що є власністю держави, або інформацію з обмеженим доступом, вимогу щодо захисту якої встановлює законодавство, тощо.

Позитивною тенденцією останніми роками стало розроблення і прийняття низки нормативно-правових актів з питань національної безпеки загалом і кібербезпеки зокрема. Ідеться про Стратегію національної безпеки України, затверджену рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року й Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 [10]; Стратегію кібербезпеки України, затверджену рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року та Указом Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016 [11]; Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII [12].

До окресленої групи нормативно-правових джерел у цій сфері належать рішення Конституційного Суду України, інших органів судової влади, постанови Уряду України, накази Міністерства юстиції України, Міністерства оборони України, Міністерства закордонних справ України, Національного агентства з питань державної служби тощо.

Чинна нормативно-правова база розвитку інформаційного суспільства ґрунтується на нормах і принципах міжнародного права, серед яких слід виокремити універсальні та європейські регіональні міжнародні документи, до яких належать: Загальна декларація прав людини 1948 року; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року; Конвенція ООН «Про доступ до інформації, участі громадськості в процесі вироблення рішень та доступі до правосуддя в питаннях, коли йдеться про захист довкілля», 1998 року; Конвенція Ради Європи «Про захист прав людини та основоположних свобод» 1950 року; Конвенція Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» 1981 року; Декларація Комітету міністрів Ради Європи «Про свободу вираження поглядів та інформації» 1982 року; Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні державних органів» 1981 року та «Про доступ до офіційних документів» 2002 року тощо [13; 14].

Неоднозначним є питання відповідності конституційно-правового забезпечення інформаційного суспільства в Україні чинним міжнародно-правовим стандартам, зобов'язанням України в цій сфері.

Висновки. Вивчення конституційно-правових засад інформаційного суспільства в Україні засвідчує вузьке їх бачення, обмежене рамками прав і свобод, що реалізується через засоби масової інформації, відкритість органів влади, доступ до публічної інформації. Лише в останні роки законодавці приділяють увагу інформаційній безпеці, кібербезпеці. В умовах сьогодення варто брати до уваги і про державну інформаційну політику, інформаційний суверенітет, національний інформаційний простір, національний інформаційний правопорядок. Ці категорії також мають отримати належне конституційно-правове забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Karvalics L. Z. Information Society – what is it exactly? The meaning, history and conceptual framework of an expression / L. Z. Karvalics // Information Society: From Theory to Political Practice. – Budapest: Gondolat-Uj Mandatum, 2008. – P. 29–47.
2. Кирилюк О. В. Міжнародно-правове забезпечення розвитку глобального інформаційного суспільства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / О. В. Кирилюк. – Київ, 2016. – 248 с.
3. Інформаційне суспільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jure.in.ua/tema-2-informatsijne-suspilstvo>. – Назва з екрана.
4. Кір'ян В. О. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. О. Кір'ян. – Київ, 2013. – 20 с. – Режим доступу: <https://mydisser.com/ru/catalog/view/6/352/17062.html>. – Назва з екрана.
5. Основи інформаційного права України [Електронний ресурс] / [В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін.]. – Режим доступу: <http://uristinfo.net/2011-01-16-19-18-47/237-osnovi-informatsijnogo-prava-ukrayini-tsimbaljuk-.html>. – Назва з екрана.
6. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
7. Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12>. – Назва з екрана.
8. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. – Назва з екрана.
9. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>. – Назва з екрана.

10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. – Назва з екрана.

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 15 берез. 2016 р. № 96/2016. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/2016>. – Назва з екрана.

12. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2163-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2163-19>. – Назва з екрана.

13. Камінська Н. В. Проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері кібербезпеки / Н. В. Камінська // Розвиток науки і практики міжнародного права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю УАМГ. – Київ, 2018.

14. Кушнір І. В. Конституційне право особи на доступ до публічної інформації та його забезпечення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / І. В. Кушнір. – Київ, 2018. – 20 с.

REFERENCES

1. Karvalics, L.Z. (2008). Information Society - what is it exactly? The meaning, history and conceptual framework of an expression. *Information Society: From Theory to Political Practice*, 29-47. Budapest: Gondolat-Uj Mandatum.

2. Kyryliuk, O.V. (2016). Mizhnarodno-pravove zabezpechennia rozvytku hlobalnoho informatsiinoho suspilstva [International legal framework for the development of a global information society]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

3. Informatsiine suspilstvo [Information society]. (n.d.). *jure.in.ua*. Retrieved from <http://jure.in.ua/tema-2-informatsijne-suspilstvo> [in Ukrainian].

4. Kirian, V.O. (2013). Pravovi zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini [Legal principles of the development of the information society in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <https://mydisser.com/ru/catalog/view/6/352/17062.html> [in Ukrainian].

5. Tymbaliuk, V.S., Havlovskiy, V.D., & Hrytsenko, V.V. (et al.). *Osnovy informatsiinoho prava Ukrainy [Fundamentals of information law of Ukraine]*. Retrieved from <http://uristinfo.net/2011-01-16-19-18-47/237-osnovi-informatsijnogo-prava-ukrayini-tsimbaljuk-.html> [in Ukrainian].

6. Konstytutsiia Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy "Pro informatsiiu": vid 2 zhovt. 1992 r. No. 2657-XI [Law of Ukraine "On Information" from October 2, 1992, No. 2657-XI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy "Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007-2015 roky": vid 9 sich. 2007 r. No. 537-V [The Law of Ukraine "On the Basic Principles of the Information Society Development in Ukraine for 2007-2015" from January 9, 2007, No. 537-V]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> [in Ukrainian].

9. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini": vid 15 trav. 2013 r. No. 386-p [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Strategy for the Development of the Informational Society in Ukraine" from May 15, 2013, No. 386-r]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p> [in Ukrainian].

10. Ukaz Prezidenta Ukrainy "Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy": vid 26 trav. 2015 r. No. 287/2015 [Decree of the President of Ukraine "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from May 6, 2015 "On the Strategy of National Security of Ukraine" from May 26, 2015, No. 287/2015]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> [in Ukrainian].

11. Ukaz Prezidenta Ukrainy "Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 27 sichnia 2016 roku "Pro Stratehiiu kiberbezpeky Ukrainy": vid 15 berez. 2016 r. No. 96/2016 [Decree of the President of Ukraine "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from January 27, 2016 "On the Strategy of Cybersecurity of Ukraine" from March 15, 2016, No. 96/2016]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/2016> [in Ukrainian].

12. Zakon Ukrainy "Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy": vid 5 zhovt. 2017 r. No. 2163-VIII [Law of Ukraine "On the Basic Principles of Cybersecurity Protection of Ukraine" from October 5, 2017, No. 2163-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2163-19> [in Ukrainian].

13. Kaminska, N.V. (2018). Problemy implementatsii mizhnarodno-pravovykh standartiv u sferi kiberbezpeky [Problems of implementation of international legal standards in the field of cybersecurity]. *Rozvytok nauky i praktyky mizhnarodnogo prava, Development of science and practice of international law: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference devoting 25th anniversary of UAMP*. Kyiv [in Ukrainian].

14. Kushnir, I.V. (2018). Konstytutsiine pravo osoby na dostup do publichnoi informatsii ta yoho zabezpechennia Upovnovazhenym Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [The constitutional right of a person to access public information and to provide it to the Human Rights Authorized Representative of the Verkhovna Rada of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 10.04.2018

Shemchuk V. – Ph.D in Law, Deputy Chairman of the Qualifications and Disciplinary Commission of Public Prosecutors, Kyiv, Ukraine

The Constitutional and Legal Basis for Information Society Development in Ukraine

The article deals with constitutional principles, legal basis formation and development of the information society. Special attention paid views of the scholars of the nature and essence of this category, her relation with the national information space, a global information space, the information civilization. Selected the existence of objective conditions or the foundations of the existence of the information society: organizational, economic; technologic; legal. The latest include the laws and other normative legal acts, regulating the human right to information, access to public information, information resources, technology, telecommunications, intellectual property protection, privacy, freedom of speech, information security, etc. At the level of the Constitution of Ukraine practically is mentioned for informational society. Instead, according to the Article 17 of the Constitution of Ukraine «With the protection of sovereignty and the territorial integrity of Ukraine, ensuring its economic and information security are the most important functions of the State, the case of the Ukrainian people». Changes according and other provisions of the Constitution, in particular Article 32, 34, 50, according to which everyone has the right freely to collect, store, use and disseminate information orally, in writing or in another way – at your choice; is allowed to collect, storage, use and dissemination of confidential information about a person without her consent, except in cases specified by law, and only in the interests of national security, economic welfare and human rights. Study of the constitutional and legal foundations of the information society in Ukraine demonstrates their narrow understanding of the limited scope of the rights and freedoms that are implemented through the media, the openness of the authorities power, access to public information. Only in recent years legislators pay attention to information security, kibersecurity. In the conditions of the present worth of talk and of State information policy, information sovereignty, national information space, national information law. These categories also have to get a proper constitutional rights.

Keywords: information societies; constitutional principles; legal framework; information and communications technology; information sovereignty; information space.